

УДК 316.472.45

Світлана Ганаба**ІДЕНТИЧНІСТЬ У МЕРЕЖЕВОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ**

Сучасні дослідники в низці своїх досліджень аналізують різні аспекти розвитку суспільства. У своїх працях вони кваліфікують його як суспільство нестабільності, не прогнозованості, ситуативності. У ньому все можливе й усе прийнятне. Морфологія такого суспільства «веде нас за межі стандартизації, синхронізації і централізації, за межі уявлень про накопичення енергії, грошей чи влади» [2, с. 33] й позначена серією потужних наукових і технологічних винаходів. Вони породжують абсолютно інший вимір культури – віртуальний, який «долає» простір та час. Сучасні комунікаційно-мережеві технології руйнують логічну послідовність часу, змінюють уявлення про простір шляхом зменшення фізичної відстані між об'єктами та здатністю конструювати простір у мережі тощо. Логіка часу, що була символом індустріальної епохи, змінюється позачасовим відліком. Ліквідація традиційного бачення світу трансформує політичну, економічну, виробничу, соціокультурну та інші сфери суспільного життя.

Особливістю відносин між людьми в мережевих технологіях є їх здатність суттєво впливати на особистісний простір життя. Мережа не є інертною до користувача. Вона виявляє здатність суттєво впливати на його інтелектуальну, емоційну, моральну, духовну, тілесну тощо субстанціональність. Мережа презентує світ вигаданого та неймовірного, ідеального. У тенетах цього світу людина приміряє й демонструє низку образів, які їй не притаманні в реальному світі. Вона отримує можливість бути такою, якою їй мріється й хочеться. У такий спосіб людина отримує можливість проживати низку життів, нехай навіть віртуального характеру. Потрапляючи в тенета мережевих технологій вона вже не може безболісно звільнитися від них. Людина губиться в потоці різної інформації, серед безлічі смислів і стилів, що позбавлені будь-якої цілісності й структури. За таких умов вона може виявляється цілком «розчи-

неною» у світі інформації, демонструючи цілковиту залежність від неї. Її дедалі важче зберегти й розвинути унікальність свого світу в соціальних мережах, блогах, твіттерах тощо. Техніка втрачає свій «нейтральний» характер щодо людини. У мережевому просторі стираються межі між індивідуальним світом та світом соціального, перетворюючи людину на «ізолювану монаду, яка безцільно блукає серед інших «порожніх Я» [1, с. 13]. Вона замикається у собі, стає ніякою й опиняється ніде. Опинившись у екзистенціальному вакуумі, руйнується її ідентичність.

Самовизначення особистості в сучасних реаліях є не менш важливим, ніж аналіз техніко-економічних змін. Ідентичність розуміють як сукупність значимих для особистості ідентифікацій, що здійснюються на протязі її життя. При цьому ідентичність перетворює результати окремих ідентифікацій у єдину, унікальну для кожної особистості систему. Визначення особливостей розвитку ідентичності в сучасному суспільстві є складною й, водночас, актуальною проблемою, оскільки дозволяє більш ґрунтовно зрозуміти специфіку взаємовідносин людини й суспільства, спрогнозувати можливі варіанти розвитку сучасних соціальних процесів, розробити теоретичне підґрунтя нових уявлень про соціальний розвиток, що враховують реальне соціокультурне різноманіття світу, його багатовекторну різноманітність.

Відправним пунктом в осмисленні ідентичності в мережевому просторі може слугувати запропонована М. Кастельсом класифікація типів ідентичності. У своїй роботі «Влада ідентичності» він описує процес конструювання ідентичності на основі нового інформаціонального типу культури [3]. Так, перший тип – це ідентичність, що легітимізує. Вона є характерною для розвитку сталого індустріального суспільства й визначається вищим сенсом буття. Два наступні типи формуються в умовах мінливого, мало прогнозованого суспільства. Так, резистентна ідентичність обумовлена переходом до нового типу цінностей. Ідеться про цінності, які практично не співвідносяться ні з минулим, ні з майбутнім. Вони продукуються теперішніми реаліями й полишені прогнозованості та передбачуваності. Упродовж одного покоління вони зазнають «швидких змін», не встигаючи консолідуватися й утілитися у практиках життя. Третій тип – проектна ідентичність. Її розуміють як основу для становлення особистості як суб'єкта мережевого суспільства [3]. Особливістю такого типу є те, що пошук і творення ідентичності спричинені не відсутністю вибору, а, навпаки, різно-

манітністю можливостей. Людина, опинившись у ситуації проблематичної реальності, повсякчас вдається до спроби конструювання світу й себе в ньому. Основою ідентичності є множинність ідентифікацій, які набуваються, функціонують та змінюються у процесі людського життя. Втрата людиною опори у просторово-часовому континуумі переорієнтовує її розвиток та існування на досвід, який вона виплекала та продовжує творити в собі.

Отже, у реалії сучасності породжують для людини можливості експериментувати із власною ідентичністю, сприяють створенню ідентичностей, що відрізняються від реальних. У мережевому суспільстві окреслюються нові горизонти її буття.

Література:

1. Мазур Л. Самоідентичність особистості за умов глобалізації / Любов Мазур // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – №723. – С. 11-16.
2. Тоффлер Э. Шок будущего / Элвин Тоффлер ; [пер. с англ. Е. Руднева]. – М. : АСТ, 2002. – 557 с.
3. Castells M. The power of identity / M. Castells. – Maiden NA : Blackwell, 2004. – 538 p.